

med Emin (ö. 1076/1665), Şeyhülislâm Tulumcuzâde Abdurrahman (ö. 1081/1670), Şeyh Sun'ullah (ö. 1095/1684), Kazasker Beyâzîzâde Ahmed (ö. 1098/1687).

Dervîş Abdî'nin kıta şeklindeki eserlerinden pek azı zamanımıza ulaşmış olup bunlara bazı ta'lik murakka'larında rastlanmaktadır. Döneminde kitâbelere imza koyma geleneği olmadığı ve kaynaklarda da zikredilmediği için celî ta'lik eserleri varsa bile bunlar tanınmamaktadır. En büyük eseri olan *Şehnâme* tercümesi nüshası bilinmeyen bir tarihte Enderûn-ı Hümâyûn'dan çıkarılmış, 1290-1291'de (1873-1874) *vassâle** tarzında esaslı bir tamir görmüş, kaybolan yirmi dokuz varak ve on beş minyatürü tamamlanıp yeniden ciiltlenmiştir. Kabinin içindeki II. Abdülhamid tuğralarından Yıldız Sarayı Kütüphanesi'ne intikal ettiği anlaşılan eser daha sonra Tevfik Fikret'in kütüphanesine geçmiş, Fikret'in ölümünden sonra eşi Nazîme Hanım ile oğlu Halûk tarafından Haziran 1929'da New York Public Library'ye satılmıştır. Bugün adı geçen kütüphanede bulunan (Spencer Collection-Turkish Manuscript I), 47 × 33 cm. ebadında 591 varaktan meydana gelen bu şaheser, Türk hat sanatının yanı sıra 124 adet minyatürüyle -sonradan yapılan on beşi hariç- Türk minyatür sanatının en mükemmel örneklerindedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Dr. Süheyl Ünver Arşivi (Süleymaniye Ktp., defter 49, 276); *Gülzâr-ı Savâb*, s. 70; Suyolcuzâde, *Devhatü'l-küttâb*, s. 51; Müstakimzâde, *Tuhfe*, s. 681; Habîb, *Hat ve Hattâtân*, İstanbul 1305, s. 239-240; Clément Huart, *Les calligraphes et les miniaturistes de l'orient musulman*, Paris 1908, s. 265-266; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III/2, s. 560-561; Şevket Rado, *Türk Hattatları*, İstanbul, ts. (Yayın Matbaacılık), s. 96.

M. UĞUR DERMAN

DERVİŞ AHMED

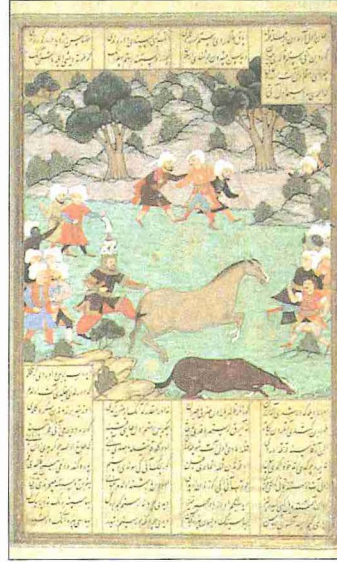
(ö. 1127/1715)

Türk hattatı.

Tokatlı olup babası Mehmed Efendi'dir. İstanbul'a giderek Enderûn-ı Hümâyûn'a girmiş ve burada yetişmiştir. *Devhatü'l-küttâb*, Sarây-ı Sultânî muallimi Kâtû Mehmed Efendi'den, *Tuhfe-i Hattâtîn* ise Enderûn-ı Hümâyûn muallimi Belgradî Mehmed Efendi'den hat sanatını öğrendiğini belirtmektedir.

Sülûs-nesih yazılarından icâzet alan Dervîş Ahmed, ayrıca Nasuhpaşazâde Ömer Efendi ve Anber Mustafa Ağa ile

Dervîş Abdî-i Mevlevî'nin yazdığı Türkçe *Şehnâme* nüshasından minyatürlü iki sayfa (New York Public Library, Spencer Collection-Turkish MS, 1, 92*, 273*)

hattın inceliklerine dair müzakerelerde bulundu. Topkapı Sarayı'nın hat muallimi oldu. Şeyh Hamdullah tavrını benimseyerek bu yolda birçok mushaf yazdı. Müstakimzâde'nin Hekimoğlu Ali Paşa Camii'nde gördüğünü kaydettiği büyük boy mushafın şimdi nerede olduğu bilinmemektedir. Ayrıca hat sanatına dair kaleme aldığı *Arâisü'l-hat* adlı risâlesi de zamanımıza intikal etmemiştir. Aynı zamanda güzel sesli bir hâfız olduğu belirtilen Dervîş Ahmed vefatında Çemberlitaş'taki Atik Ali Paşa Camii hazîresine defnedildi. Kardeşi Fazlı, onun oğlu Fazlızâde Mustafa ve kendi oğlu Dervîş Mehmed efendiler de hat sanatını meslek edinerek XVIII. yüzyılda eser verenlerdendir.

BİBLİYOGRAFYA :

Suyolcuzâde, *Devhatü'l-küttâb*, s. 49; Müstakimzâde, *Tuhfe*, s. 83; Habîb, *Hat ve Hattâtân*, İstanbul 1305, s. 96; Clément Huart, *Les Calligraphes et les miniaturistes de l'Orient Musulman*, Paris 1908, s. 133; Şevket Rado, *Türk Hattatları*, İstanbul, ts. (Yayın Matbaacılık), s. 122.

M. UĞUR DERMAN

DERVİŞ AHMED EFENDİ

(bk. MÜNECCİMBAŞI, Ahmed Dede).

DERVİŞ ALİ, Büyük

(ö. 1084/1673)

Türk hattatı.

Kendisinden sonra yaşayan ve aynı adı taşıyan iki hattattan ayırt edilmek için "Büyük", "Birinci" veya "Mâruf" lakaplarıyla anılır. İstanbul'da doğdu. Yeniçeri ağası Kara Hasan oğlu Hüseyin Ağa'nın

mânevî evlâdı veya kölesi olup onun yanında yetişmiş, gençliğinde karakullukçuluk vazifesinde de bulunmuştur. *Aklâm-ı sitte**'yi Hâlid Erzurûmî'den öğrenmiş ve Şükrullah Halîfe, Pîr Mehmed b. Şükrullah, Hasan Üsküdüârî, Hâlid Erzurûmî silsilesiyle kendisine kadar gelen Şeyh Hamdullah üslûbunu unutulmak üzere iken yeniden ihya etmiştir. Bu sebeple Dervîş Ali'ye "şeyh-i sâni" veya "vâzîu'l-aslı's-sâni" unvanları da verilmiştir. Tezhipleri ekseriya Sürâhî Mustafa adlı müzehhip tarafından yapılmış kırktan fazla mushaf (kırk beşinci mushafı 1064/1654 tarihini taşımaktadır), çok sayıda en'âm, evrâd, kıta ve murakka' yazan Dervîş Ali Ramazan 1084'te (Aralık 1673) hayli yaşlı olarak vefat etti. Defnedildiği Topkapı Mezarlığı'nda bugün mevcut olmayan kabir katibesindeki ifadeden, onun devrinin yaygın sporu okçulukla da uğraştığı anlaşılmaktadır. Yetiştirdiği pek çok hattat arasında Ağakapılı İ-

Dervîş Ali'nin (Büyük) sülûs-nesih kıtası (İÜ Ktp., AY, nr. 6506)

